

ÅRSBERETNING
FOR
INSTITUTT FOR FARMAKOTERAPI

1964/65 inkludert rapport om
virksomheten før den "offisi-
elle åpning".

Forord

En detaljert rapport over instituttets virksomhet med regnskapsoversikt samt diverse bilag ble 15. juli 1965 oversendt Styret.

Den foreliggende årsberetning er utarbeidet på grunnlag av denne rapport, idet man har utelatt detaljer som må antas å være av mer spesiell interesse.

Innholdsfortegnelse

	Side
Bakgrunn og forarbeid	3
Innledende undervisning	4
Konstituering av Institutt for Farmakoterapi	4
Formål og arbeidsoppgaver (Statuttens § 2)	5
Finansiering	5
Lokaler	6
Personale og medarbeidere	6
Konsulenter	6
Stipendiater ved instituttet	7
Studentforelesninger	7
Aftensymposier	7
Gjesteforelesere	8
Møter av annen art	8
Publikasjonsvirksomhet	
"Terapispalten"	8
Annen form for publikasjonsvirksomhet	8
Foredrag for leger	9
Kurs i statistikk	9
Forslag til nye "Regler for refusjon av viktige legemidler" .	9
Vitenskapelig aktivitet	10
Stipend i "klinisk farmakologi"	11
Utdeling av nye stipend i klinisk farmakologi for perioden 1965/66	11
Bearbeidelse og omtale av komplikasjoner	11
Registrering av komplikasjoner fremkalt av medikamenter	11

Bakgrunn og forarbeid

I en artikkel i "Tidsskrift for Den norske lægeforening" nr. 18, 1962 med tittelen "Bør farmakologien deles opp", tok dosent, dr.med. Knut Næss opp spørsmålet om en utbygging av den basale farmakologi og praktisk farmakoterapi.

I et foredrag i oktober samme år i "Norsk Medicinsk Selskap" fremhevet dr. Næss misforholdet mellom de midler som ofres til forskning, undervisning og akademisk informasjon angående legemidler og de summer som ellers er aktuelle når det gjelder legemidler, såvel omsetning som annonsering etc.

I løpet av de siste årtider har det fremkommet en rekke meget virksomme legemidler mot de forskjellige sykdommer. Med antallet av biologisk sterkt virksomme medikamenter øker også faren for komplikasjoner og bivirkninger. Faren for bivirkning og komplikasjoner gjør det klart at et hvert medikament bør være under systematisk observasjon med henblikk på skadelige virkninger.

Spørsmålet har vært behandlet i Nordisk Råd og på tiende sesjon i mars 1962 ble det anbefalt å utrede spørsmålet om et nordisk samarbeid angående forskning og opplysning vedrørende legemidler.

Styret i Norsk Medisinaldepot besluttet i generalforsamlingen i februar 1963 å støtte dette arbeidet, idet det pekte på at et mere hensiktsmessig medikamentforbruk må anses som en viktig oppgave for depotet og at den største besparelse til utgifter til medikamenter kan oppnås ved at en hver forskrivning av medikamenter skjer på et så rasjonelt grunnlag som mulig, dvs. at pasienter får medikamenter på riktige indikasjoner og i hensiktsmessige doser og ved at faren for bivirkninger og komplikasjoner reduseres mest mulig.

På dette grunnlag besluttet Norsk Medisinaldepot å bidra til utvikling av klinisk farmakologisk forskning og undervisning og avsatte kr. 200.000 til et fond for klinisk farmakologi.

Kr. 150.000 av disse midler ble stillet til disposisjon for Universitetet i Oslo.

Den innenlandske og utenlandske farmasøytiske industri overrakte den 20. oktober 1964 en gave på kr. 110.000 til samme formål.

Innledende undervisning

Universitetet gav 7. oktober 1963 dosent, dr.med. Knut Næss mandat til å sette i gang undervisning i "medikamentell terapi" og til å benytte de midler som Universitetet hadde mottatt.

Regelmessig undervisning ble satt i gang 12. oktober samme år med 1 dobbelttime hver 2. lørdag. Forelesningene ble gitt av dosent, dr.me Knut Næss samt av innbudte forelesere.

Konstituering av Institutt for Farmakoterapi

Det medisinske fakultet nedsatte høsten 1963 et utvalg for å utrede utbyggingen av den kliniske farmakologi.

Dette utvalg bestod av professor, dr.med. A. Strøm (formann, dekanus), professor, dr.med. A. Jervell, professor, dr.med. Knut Aas og dosent, dr.med. Knut Næss.

Utvalget fremmet i januar 1964 et forslag: "Foreløpige retningslinjer for den videre utbygging av klinisk farmakologi samt budsjettforslag for 1964".

Fakultetsrådsmøtet vedtok 25. februar 1964 den fremlagte innstilling og saken ble behandlet i det Akademiske Kollegium 6. mars 1964.

Kollegiet vedtok at det skulle opprettes et institutt for farmakoterapi som inntil videre burde være selvstendig institusjon med et styre bestående av 3 representanter for Norsk Medisinaldepot og 3 for Universitetet i Oslo oppnevnt av Kollegiet etter forslag fra Det medisinske fakultet.

Som interimstyre ble oppnevnt dosent, dr.med. Chr. Bjerkelund, professor, dr.med. B. Fretheim og professor, dr.med. Knut Aas fra Universitetet, og apoteker T. Edwin, professor, dr.med. A. Jervell og adm. direktør Magne Moe fra Norsk Medisinaldepot.

Styret valgte dosent, dr.med. Chr. Bjerkelund som formann og apoteker T. Edwin som nestformann.

Som instituttleder ble ansatt dosent, dr.med. Knut Næss.

Det Akademiske Kollegium fastsatte i møte 7. mai 1965 statutter og oppnevnte det tidligere interimstyre som styre for Instituttet.

Institutt for Farmakoterapi vedtok på møte 20 mai 1965 at instituttlederen, dosent, dr.med. Knut Næss, også skulle være medlem av styret. Styret har avholdt 4 styremøter.

Formål og arbeidsoppgaver (Statuttens § 2)

"Instituttets oppgave er å fremskaffe de mest mulig fullstendige og allsidige opplysninger om medikamenters virkninger, terapeutiske anvendelse, bivirkninger og komplikasjoner.

Instituttet skal i første rekke sørge for en adekvat undervisning og orientering i medikamentell terapi, både av medisinske studenter og som ledd i etterutdannelsen av leger.

Det kan senere ta opp arbeidsoppgaver som informasjonstjeneste vedrørende medikamentell terapi, samt forskningsoppgaver i klinisk farmakologi og eventuelt bistå med å planlegge klinisk utprøving av legemidler."

Finansiering

Finansiering av Instituttet skjer ved gaver. Norsk Medisinaldepot har i tillegg til de midler som er nevnt tidligere gitt kr. 380.000 for ~~terminen~~ 1964/65 og kr. 400.000 for 1965/66.

Lokaler

Instituttet har fått lokaler i grunnetasjen i Domus Academica.

Personale og medarbeidere

Instituttets faste stab har bestått av Instituttets bestyrer, en farmasøytisk utdannet medarbeider, en legeassistent og en kontorassistent.

Vedkommende legeassistent har kun hatt midlertidig permisjon fra tidligere stilling. Permisjonen ble inndratt fra 1. juni 1965, og det er ikke lyktes å få stillingen besatt på nytt.

Som en direkte følge herav, men også på grunn av generelt sett økt arbeidsmengde, har styret vedtatt å opprette en ny stilling for en person med farmasøytisk utdanning.

Konsulenter

Til Instituttet er det knyttet i alt 22 konsulenter i bistilling. Disse representerer medisinske forskjellige spesialiteter, deriblant også én representant for de alminnelig praktiserende leger.

Den sentrale administrasjon sørger for å skaffe konsulentene best mulig informasjon om behandling med medikamenter innen hvert enkelt fagområde. Dette skjer gjennom innhenting og fordeling av spesiallitteratur samt arrangement av informasjons- og diskusjonsmøter.

Konsulentene forestår på sin side og i samarbeid med sentraladministrasjonen studentundervisningen og foredrags- og kursvirksomheten for ferdige leger rundt i landet osv.

Stipendiater ved instituttet

Det var i de fremlagte planer regnet med at enkelte leger ville være interessert i å arbeide som stipendiater med spesielle oppgaver for kortere tidsrom ved instituttet. Denne mulighet har også vært bekjentgjort to ganger uten at noen interesserte har meldt seg. Det er nå også, etter avtale med Lægeforeningen, blitt ordnet slik at tid som stipendiat ved Instituttet vil telle som en del av en hver spesialutdannelse. Også dette er bekjentgjort - uten resultat.

Studentforelesninger

Disse holdes som dobbelttime hver annen lørdag, idet første time er ren forelesning, mens neste time vanligvis benyttes til spørsmål og nærmere utdyping av emnet.

Referat er blitt utarbeidet av så å si alle forelesninger, slik at det nå foreligger en betydelig samling av oversiktlige stensiler til bruk for studentene, såvel ved eksamenslesningen som senere i praksis. Disse stensiler omfatter nå i alt 250 sider. Forelesningene er ofte blitt supplert med utdeling av særtrykk og ekstra stensilerte referater, oversikter etc., med henblikk på å komplettere stoffet.

Fremmøtet på forelesningene har vært noe skiftende, men stort sett relativt godt. Forelesningene har vært annonsert såvel for leger som for farmasøyter, som også har møtt frem. Gjennomsnittlig har det vært ca. 75 tilhørere.

Aftensymposier

Til aftensymposier er det blitt innbudt en rekke interesserte konsulenter og spesialister til uformell drøftelse av emner av spesiell interesse. Det har i alt vært avholdt 4 symposier.

Gjesteforelesere

Instituttet har mulighet for å innby flere gjesteforelesere hvert år, men denne virksomhet har vært relativt begrenset, særlig fordi så vidt få timer står til disposisjon.

Møter av annen art

Det har vært avholdt flere introduksjonsmøter, hvor Instituttet og dets arbeid er blitt presentert for de vanlige konsulenter, senior-konsulentene og representanter for den farmasøytiske industri. Der-til har det vært innbudt representanter for den farmasøytiske indu-stri til å orientere om nye preparater og til diskusjon om disse.

Publikasjonsvirksomhet

"Terapispalten"

Fra 1. januar 1965 startet Instituttet, i samarbeid med "Tidsskrift for Den norske lægeforening", spalten "Medikamentell terapi i prak-sis".

Studentene får utlevert særtrykk av terapispalten, og det lagres eksemplarer til fremtidig bruk.

Tilsammen vil spalten bli på ca. 75 sider (300 maskinskrevne ark) hvert år, og studentene vil ved hjelp av denne spalten få en høy-aktuell lærebok i praktisk farmakoterapi på ca. 115 tidsskrifter i løpet av en treårsperiode ved siden av de stensilerte referater av de systematiske forelesninger.

Annen form for publikasjonsvirksomhet

Det foreligger en rekke manuskripter som allerede er innsendt, el-ler er under utarbeidelse, og som vil bli publisert i "Tidsskrift-et" i spalten "Fra praksis - For praksis" eller på annen måte. Det dreier seg om oversikter etc.

Instituttet har gitt støtte til trykningen av N. Retterstøl og A. Sund: "Drug Addiction and Habituation", Boken er utgitt på Univer-sitetsforlaget.

Odd Lingjærde utarbeider en lærebok i basal og klinisk psykofarmakologi, og Instituttet har gitt løfte om støtte til trykkingen.

Finn Ø. Winther har laget et opplegg til en rettlledning i farmakoterapi av øre-nese-halslidelser. Når denne er ferdig, vil den bli stensilert opp.

Foredrag for leger

De vanlige forelesninger i farmakoterapi for studenter har også vært åpne for leger, noe som enkelte har benyttet seg av. Undertiden har også noen av Rikshospitalets spesialister vært til stede og deltatt i diskusjonen.

Det ble i vårsemesteret lagt opp i alt 30 forskjellige aktuelle foredrag om medikamentell terapi. Liste over foredragsholdere og emner ble oversendt til formenn i landets legeforeninger gjennom "Den norske lægeforening", idet man fant at dette måtte anses for å være en hensiktsmessig fremgangsmåte.

Reaksjonen på dette tiltak var ikke så stor som ventet, og det er mulig at man bør bruke en mer offentlig bekjentgjørelse.

Det har imidlertid vært holdt i alt 7 forelesninger om varierende emner - og et symposium med fire deltagere. Man har inntrykk av at tiltaket har falt i meget god jord.

Kurs i statistikk

Cand.med. K. Westlund har etter oppfordring ledet et orienterende kurs, som hadde som oppgave å klargjøre de mest fundamentale begreper i statistikken.

Kurset ble holdt om aftenen med en ukentlig dobbeltime i seks uker, og var beregnet på interesserte konsulenter samt den faste stab. Det var gjennomsnittlig 10 deltagere pr. kveld.

Forslag til nye "Regler for refusjon av viktige legemidler"

Det har vært arbeidet lenge med denne saken i Lægeforeningen, idet

det fra mange hold har vært en kraftig reaksjon mot de nåværende regler og det nåværende system.

Lægeforeningen nedsatte i mai 1965 en komité bestående av fem medlemmer for å fremsette nye forslag. Saken hadde da allerede vært til foreløpig behandling i såvel Rikstrygdeverket som Helsedirektoratet. Helsedirektoratet antydte at det måtte utarbeides nøyaktige regler for anvendelse av medikamentene, hvis det skulle skje en liberalisering i forskrivningsreglene, og Rikstrygdeverket krevde "et fullstendig og detaljert forslag" fra Lægeforeningen før man var villig til å gå videre med saken.

Dosent, dr.med. Knut Næss ble medlem av komitéen, og gjennom møter og tallrike rundskriv ble konsulentene trukket inn i saken. Det ble nedlagt et overordentlig stort arbeid av enkelte konsulenter. Et foreløpig forslag til videre bearbeidelse ble oversendt Lægeforeningen medio februar etter at man hadde presset sterkt på for å bli ferdige.

Senere har saken stått i stampe, fordi man har krevd en godkjennelse av prinsippene før man går videre med dette store og meget betydningsfulle arbeid.

Vitenskapelig aktivitet

Med den nåværende oppbygging, har det, på grunn av det begrensede vitenskapelige personale, ikke vært hensikten at det skal drives noen selvstendig vitenskapelig aktivitet ved Instituttet. Hva den enkelte konsulent måtte arbeide med av oppgaver, kan ikke Instituttet ha noe ansvar for, selv om det skulle dreie seg om utprøving av medikamenter. En del aktivitet finner sted på dette område, og opplegg etc. har til dels vært drøftet med Instituttets bestyrer.

Cand.med. R. Kiil, som arbeider på Rikshospitalets barneavdeling, har fått et arbeidsstipend som tilsvarer tre måneders lønn som assistentlege for i samarbeid med spesiallege K. Aas å sammenligne virkningen av syntetisk og naturlig ACTH. Stipendet er gitt for perioden 1/4 - 1/7 1965, og noen rapport om anvendelsen er ennå ikke innkommet.

Stipend i "klinisk farmakologi"

Dette stipend var bevilget for perioden 1964/65, men forskjellige forhold medførte at det ikke ble aktuelt å avertere stipendet før 15. januar 1965.

Stipendet er beregnet å være av samme størrelse som en dosentlønn. Det innkom to søknader, hvorav kun den ene søker etter nærmere overveielser kunne sies å være kompetent. Spesielle forhold medfører at det er usikkert når stipendet vil bli benyttet.

Utdeling av nye stipend i klinisk farmakologi for perioden 1965/66

Det er tildelt stipender på i alt kr. 30.250 fordelt på 7 søkere.

Bearbeidelse og omtale av komplikasjoner

Dosent, dr.med, Knut Næss har utarbeidet en kort stensilert oversikt over de viktigste komplikasjoner fremkalt av medikamentell terapi ordnet etter organ eller organsystemer.

Oversikten var beregnet som et grunnlag for videre bearbeidelse, og den ble bl.a. komplettert av et mer systematisk arbeid, av cand. med. Finn Ø. Winther, som har gått i gjennom nyere relevant litteratur på området.

Det er meningen at konsulentene skal bearbeide dette videre hver på sitt område.

Man er også på annen måte i gang med utarbeidelse av visse oversikter, som vil bli publisert i "Terapispalten". Satsen vil bli samlet opp, og en samlet publikasjon utgitt og komplettert i årene fremover.

Registrering av komplikasjoner fremkalt av medikamenter

Instituttet har påtatt seg å sette i gang en slik ordning. Vurderingen og bearbeidelsen av de innkomne resultater vil sannsynligvis sprengte arbeidskapasiteten, hvis arbeidet skal utføres på et

akademisk forsvarlig plan og i overensstemmelse med Instituttets intensjoner.

Meldingskort er utarbeidet og prinsippene fastlagt, og det er inngått en avtale med "Tidsskriftets" vitenskapelige redaktør som vil ta den nærmere kontakt med generalsekretæren, for at alt skal bringes inn i de rette former.

Meldingskort vil bli utsendt tidlig på høsten 1965, og kortene foreligger ferdig trykket i 20.000 eksemplarer.

Det er mulig at Helsedirektoratet bør komme inn i bildet med egen bevilgning og eget personale til dette oppdrag, og Instituttets aktivitet må foreløpig betraktes som en "pilot study".

I forbindelse med aktiviteten på dette området har man vært i kontakt med en rekke utenlandske organisasjoner (USA, Storbritannia, Tyskland og Sverige) for å få opplysninger. Gjennom Helsedirektoratet får Instituttet oversendt WHO-meldinger om komplikasjoner.